

ปีที่ 15 ฉบับที่ 5437 วันพฤหัสบดีที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2559 หน้า 6

‘บ่อจิว’ หัวใจการพัฒนาภาคเกษตร เปิดใจ ‘ปราโมทย์ ยาใจ’ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

ไม่เพียงโครงการ “บ่อจิว” หรือการจัดหาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานที่รัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ให้ความสำคัญ แต่ยังมีอีก 2 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนและแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดหาเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้สำหรับภาคการเกษตรและรักษามิเวศเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายโดยเร่งด่วน

“คม ชัด ลึก” คือโอกาสสัมภาษณ์พิเศษ ปราโมทย์ ยาใจ รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดินฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งรับผิดชอบดูแลการพัฒนาแหล่งน้ำ ระบุบทกล่าวถึงแผนการดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายดังกล่าว จากอดีต ปัจจุบันและอนาคตเพื่อก้าวไปสู่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

● **แผนดำเนินงานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (สิ้นปี 2559)**
การพัฒนาแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดินจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีอยู่ 3 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนและโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน หรือที่รู้จักกันในนาม “บ่อจิว” ทั้ง 3 โครงการก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นๆ อย่างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการนี้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2524 จนถึงปัจจุบัน (สิ้นปีงบประมาณ 2558) กรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการไปแล้วจำนวน 8,086 แห่ง ส่วนแผนปี 2559 จำนวน 166 แห่ง ขณะนี้เสร็จแล้ว 146 แห่ง และคาดว่าจะดำเนินการเสร็จเรียบร้อยตามเป้าหมายสิ้นปีงบประมาณ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน เริ่มมาตั้งแต่ปี 2524 เช่นกัน จนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2558 มีจำนวน 36 แห่ง ส่วนปี 2559 จำนวน 7 แห่ง ขณะนี้ดำเนินการเสร็จแล้ว 5 แห่งเหลืออีก 2 แห่งคงจะเสร็จตามเป้าเช่นกันและสุดท้ายโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน หรือที่รู้จักกันในนาม “บ่อจิว” โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปีงบประมาณ 2558 มีการดำเนินการไปแล้วทั้งสิ้น 353,246 แห่ง ส่วนปี 2559 จำนวน 20,000 แห่ง ขณะนี้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อรวมทั้ง 3 โครงการสามารถเก็บกักปริมาณน้ำได้ 835.68 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ได้รับประโยชน์จำนวน 2.53 ล้านไร่ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 26,544.48 ล้านบาท

● ส่วนแผนในปี 2560 เป็นอย่างไร

สำหรับในปีงบประมาณ 2560 กรมพัฒนาที่ดินเตรียมแผนงานไว้หมดอยู่ระหว่างพิจารณาของสำนักงบประมาณ โดยโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน 187 แห่ง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนจำนวน 7 แห่ง และโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน หรือ “บ่อจิว” ประสงค์เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและเก็บกักน้ำนอกเขตชลประทานและบรรเทาปัญหาภัยแล้ง เพิ่มผลิตทางการเกษตร เพิ่มรายได้ให้พี่น้องเกษตรกร ขณะนี้มีการแจ้งความจำนงมาทั้งหมด 806,824 บ่อ จนถึงปัจจุบัน (ปี 59) ได้ดำเนินการไปเสร็จแล้ว 374,807 บ่อ

● จำลองกับหน่วยงานอื่นหรือไม่

ไม่จำลองครับ อย่างโครงการบ่อจิวการพัฒนาแหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน เราดำเนินการในพื้นที่เขตพัฒนาที่ดิน โดยจะกำหนดไว้ตามลุ่มน้ำต่างๆ ทั้งหมด 556 แห่งทั่วประเทศ คือเป็นพื้นที่ของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเราประกาศไว้แล้ว เพราะพื้นที่ตรงนั้นเราจะมีกรมเข้าไปอนุรักษ์ดินและน้ำต่างๆ เขาแหล่งน้ำเข้าไปเสริมเพื่อความมั่นคงในการอนุรักษ์

จิว” มีเป็อยู่ 44,000 แห่ง ขนาดบ่อ 1,260 ลูกบาศก์เมตร ค่าก่อสร้าง 19,600 บาท คบ่อแล้วต้องอยู่ในพื้นที่มีเอกสารสิทธิ เกษตรกรจะต้องสมทบด้วยบ่อละ 2,500 บาท

ปราโมทย์ ยาใจ

ดินและน้ำ ส่วนขั้นตอนการขอจะเรียงตามลำดับก่อนหลังและดูจากพื้นที่ด้วย อย่างอีสานเราก็จะให้ความสำคัญก่อน เพราะพื้นที่แห้งแล้งกว่าภาคอื่น

● ปัญหา “บ่อจืด” ที่ผ่านมา

ต้องบอกก่อนว่าบ่อจืดคือหัวใจของการพัฒนาภาคการเกษตร ที่ผ่านมามีปัญหาก็คงมีไม่มาก บ่อร้างไม่มี เพราะเราจะเลือกพื้นที่ก่อน ขั้นตอนการเลือกบ่อจืด ต้องเป็นที่ราบเก็บน้ำได้ ชาวบ้านแจ้งความจำนงเสนอขอเข้ามา การพิจารณาอยู่ที่ว่าคำขอที่เหลืออยู่ ตอนนี้เหลืออยู่ 3 แสนกว่าไร่ที่รออยู่จะทำตามคิว ที่ผ่านมามีการประเมินทุกปี โดย สศก.ประเมินในภาพรวมพบว่าสามารถเก็บกักน้ำได้ทั้งปีประมาณ 73% แล้วก็อีก 27% เก็บได้ในฤดูฝน ผลตอบแทนที่เกิดขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5,113 บาทต่อปี หลักการขุดขึ้นอยู่กับพื้นที่ แต่ต้องมีขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร พื้นที่จะเป็นตัวโอ หรือแอลก็ได้ แต่ถ้าเกษตรกรต้องการจะขยายพื้นที่บ่อเพิ่มคุณจะต้องเพิ่มเงินส่วนเกินเอง เพราะเราให้งบเท่านี้ ตอนนี้กรมพัฒนาที่ดินมีการปรับแบบเป็นขนาด 2,000, 4,000 และ 6,000 ลูกบาศก์เมตร แต่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของ ครม. แต่ในความคิดของผมแค่ 1,260 ก็พอแล้วสำหรับเกษตรกรรายย่อย 1 ครัวเรือน ถ้าขยายพื้นที่เพิ่มเหมือนกับไปเอื้อให้นายทุนหรือผู้ที่มีพื้นที่เยอะๆ

● แผนการพัฒนาในอีก 4 ปีข้างหน้า (2561-2564)

สำหรับแผนการพัฒนาแหล่งน้ำใน 4 ปีข้างหน้า ขณะนี้กรมพัฒนาที่ดินวางแผนเอาไว้แล้วในแต่ละโครงการ โดยโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำนั้นจะดำเนินการปีละ 200 แห่ง รวมทั้งสิ้น 800 แห่ง ใช้งบประมาณจำนวน 3,644.38 ล้านบาท สามารถเก็บกักปริมาณน้ำจำนวน 40 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ได้รับประโยชน์จำนวน 320,000 ไร่ ส่วนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน จะดำเนินการปีละ 10 แห่ง รวม 40 แห่ง ใช้งบประมาณดำเนินการ 400 ล้านบาท สามารถเก็บกักปริมาณน้ำได้ 7.2 ล้านลบ.ม. มีพื้นที่ได้รับประโยชน์จำนวน 800 ไร่และโครงการสุดท้ายการพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน หรือบ่อจืด มีเป้าหมายดำเนินการปีละ 40,000 แห่ง รวม 160,000 แห่ง ใช้งบประมาณดำเนินการ 2,848 ล้านบาท สามารถเก็บกักปริมาณน้ำได้ 160-201 ล้านลบ.ม. มีพื้นที่ได้รับประโยชน์ 320,000 ไร่

● นอกจาก 3 โครงการนี้แล้วยังมีอะไรอีก

ก็มีโลกหนองนาโมเดล ที่กรมร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง แล้วก็โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่สนองนโยบายของรัฐบาล เราจะเน้นไปที่บ่อจืดมาพัฒนาเกษตรผสมผสานก่อนแล้วมาเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยร่วมกับหน่วยงานอื่นด้วย เช่น กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร แล้วก็เข้าไปร่วม 882 ศูนย์ โดยเข้าไปจัดโซนนิ่งที่ดินสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ผลึกกัณฐ์ปุ๋ยพืชสด พด.ต่างๆ การวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยเราจะเข้าไปร่วมทุกศูนย์ทั้ง 882 ศูนย์ทั่วประเทศ

● สุวัจน์ อัครตะ ●